

9 באוקטובר 2016

לכבוד
גב' דינה זילבר
המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (יעוץ)
משרד המשפטים
ירושלים

שלום רב,

הנדון: המחזה "פלסטין שעת אפס" – בדיקה מטעם שרת התרבות

ביום 6.10.16 פרסמה דוברת שרת התרבות הודעה לעיתונות שזה לשונה:

"*השרה רגב: "לבחון את העלאת ההצגה 'פלסטין שנת אפס' בפסטיבל עכו"*

משרד התרבות תומך בפסטיבל עכו לתאטרון אחר, שהוא אחד הפסטיבלים המובילים בתחומו, בעל חשיבות רבה לקהל הרחב. הפסטיבל מביא לידי ביטוי ייחודי פעילות בין מגזרית יהודית וערבית כאחד.

עם זאת, על רקע הטענות כי ההצגה "פלסטין שנת אפס" המועלית בפסטיבל מעבירה מסרים החותרים לכאורה תחת המדינה, סיכמה שרת התרבות והספורט, מירי רגב עם ראש עיריית עכו, שמעון לנקרי, כי העירייה תבצע בחינה מחודשת של ההצגה הצפויה לעלות במסגרת הפסטיבל, כמו כן השרה הנחתה את ראשת מינהל התרבות לצפות בהצגה ולבחון אם אכן יש בה תכנים מסיתים הפוגעים במדינה ובסמליה.

שרת התרבות רגב: "הנחיתי לבחון האם בהצגה "פלסטין שנת אפס" יש פגיעה במדינה ובסמליה. כפי שאמרתי בעבר יש אבחנה ברורה בין חופש ביטוי לחופש מימון. אף מדינה, גם מדינת ישראל לא תממן מופעים החותרים תחת קיומה"

בברכה,

מעיין אדם

דוברת השרה"

על פי פרסומים בתקשורת, "הטענות" אליהן מתייחסת השרה מתמצות במכתב של פעיל ימין, שהסיק מסקנות פזיזות ומופרכות בהסתמך על נושא ההצגה – הריסת בתים על ידי צה"ל בירושלים המזרחית, בגדה וברצועת עזה – ועל סמך העובדה, שהיוצרת עינת ויצמן הסתמכה בכתיבת המחזה על מידע מארגון זוכרות ומהמוקד להגנת הפרט.

הליך הבדיקה מופרך על פניו ומשולל סמכות או עילה. פקודת ההצגות הציבוריות (ביקורת) מתקופת המנדט העניקה לשלטון את הסמכות להטיל צנזורה על מחזות ולפסול אותם. הכנסת ביטלה פקודה זו בשנת 1991, בין היתר בעקבות פסק הדין של בג"ץ בעתירת האגודה לזכויות

האזרת, בו בוטלה פסילת המחזה "אפרים חוזר לצבא", כלפיו נטען שהוא "מעורר יחס שלילי כלפי מדינת ישראל וכלפי צה"ל" (בג"ץ 14/86 לאור נ' המועצה לביקורת סרטים ומחזות, פ"ד מא (1) 421 (1987)).

הבדיקה עליה הורתה שרת התרבות מגשימה בצורה חריפה במיוחד את החשש מפני אפקט מצנן – גם אם הבדיקה לא תעלה דבר הנזק כבר נעשה בכך ששודר מסר מאיים נגד כל מי שיעז לעסוק בסוגיות שנויות במחלוקת ושאינן עולות בקנה אחד עם עמדותיה הפוליטיות של השרה.

מאז שנכנסה שרת התרבות לתפקידה היא מהלכת אימים על שורה של מוסדות תרבות בשלילת תקציבים: תיאטרון אל מידאן בחיפה בשל העלאת ההצגה "הזמן המקביל", תיאטרון אלמינא ביפו בשל הכרזת אחד ממייסדיו, השחקן נורמן עיסא, על סירובו לשחק בגדה; פסטיבל הקולנוע בירושלים בשל הקרנת סרט תיעודי על יגאל עמיר, סינמטק תל אביב בשל פסטיבל סרטי נכבה ושיבה, קיצוץ בתמיכה של מוסדות תרבות שנמנעו מלהופיע בהתנחלויות ועוד היד נטויה.

כפי שהדגשנו בפנייתנו אליך מיום 30.11.15, בעקבות ניסיון דומה של השרה לאיים בפגיעה בתקציבו של סינמטק תל אביב, דומה כי השרה איננה מבחינה בין דעותיה הפוליטיות לבין תפקידה המיניסטרואלי. במקום לטפח יצירה, המאתגרת את דפוסי החשיבה המקובלים ודנה בנימים החשופים של החברה הישראלית ובשאלות הרגישות ביותר, פעולותיה של השרה עלולות להחניק כל ביקורתיות ולעודד קונפורמיות – ואין סכנה גדולה מזו לחופש הביטוי האמנותי.

בתשובתך אלינו מיום 3.12.15 מסרת לנו, כי הובהרו לשרת התרבות הסמכויות בנושא – דהיינו שרק לשר האוצר מוקנית הסמכות להפחית התקציב במקרים מסוימים הקבועים בחוק, ובכל מקרה לא מראש אלא אך בדיעבד. במכתב אלינו מיום 9.8.2015 השבת לנו ביחד עם גב' אורית קורן, כי הובהר לשרת התרבות שאסור לה להתערב בתכני היצירה, וכי לא ראוי שגורם פוליטי יהיה מעורב בהחלטות תקציביות לגבי מוסד או יצירה מסוימים:

"...הבהרנו לשרה את עמדת היועץ המשפטי לממשלה, לפיה במצב המשפטי הקיים, לא ניתן לקבוע במבחני התמיכה בתחום התרבות כי התמיכה במוסדות ציבור מותנית בבחינת תוכן היצירות המוצגות במוסדות אלה. זאת, כיוון שבחינת התמיכה במוסדות תרבות לאור תוכן של יצירות אומנות עולה כדי פגיעה בחופש הביטוי.

עוד הובהר לשרה כי לחופש הביטוי משקל ייחודי בתחום התרבות שהרי חופש הביטוי האומנותי – או חופש היצירה כפי שהוא מכונה לא פעם – שייך ללב ליבה של הזכות לחופש הביטוי. משקל ייחודי זה נובע אף מן המשמעות הגדולה של התמיכה הציבורית הניתנת לתחום התרבות והאמנות באשר ליכולתם של מוסדות התרבות, הנשענים במובנים רבים על תמיכה זו להתקיים בכלל, ושל המוסדות העוסקים בתרבות לא פופולארית בפרט.

לאור מאפיינים אלה של עולם התרבות, לא מן הנמנע כי שינוי מבחני התמיכה באופן הכולל בחינה של תוכן היצירה, לו היה נעשה, יכול היה לגרום לחלק ממוסדות התרבות להימנע ממתן ביטוי לעמדות מסוימות, מתוך חשש שיסכנו את התמיכה הממשלתית. פגיעה באפשרות הפקתה או הפצתה של יצירה וזאת על בסיס תוכנה, היא פגיעה קשה במיוחד בחופש הביטוי, שהלא תוכנה של יצירה הוא לב לבה ועצם מהותה, ולכך מתנגד היועץ המשפטי לממשלה."

נראה כי דברים נכוחים אלה נפלו על אוזניים ערלות. לפיכך נבקש את התערבותך הדחופה להפסקת הליך הבדיקה של המחזה, עליו הורתה שרת התרבות.

בכבוד רב,

דן יקיר, עו"ד
היועץ המשפטי

העתקים : גב' מירי רגב, שרת התרבות והספורט
עו"ד הדס פרבר-אלמוגי, יועמ"ש משרד התרבות והספורט